

Varför finns Nato idag?

En fallstudie om Nato, före och efter Kalla Kriget

Jesper Welander
Staffan Fjellander

Abstract

Nato bildades i syfte för att försvara sig mot Sovjet som resulterade i en stabil bipolaritet på den internationella arenan under Kalla Kriget. Trots spänningar så eskalerade aldrig Kalla Kriget till ett världskrig under denna period. Kalla krigets slut innebar Sovjets fall, men Sovjets fall borde innebära slut på Natos samarbete då syftet inte längre existerar. Det var dock inte fallet då Nato-samarbetet existerar än idag. De två teorierna liberalismen och realismen ansåg olika saker om Natos framtid innan Sovjets fall. Liberalismen ansåg att samarbetet skulle fortsätta medan realismen ansåg att samarbetet troligen skulle splittras eller alternativt så skulle Nato förändras. Det teorierna säger idag är även relevant för det svar vi vill ha på varför Nato finns än idag.

Nyckelord: Nato, Kalla kriget, Realism, Liberalism
Antal ord: 7418

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
1.1 Bakgrund	4
1.2 Syfte och mål.....	5
1.3 Frågeställning.....	5
1.4 Tidigare forskning.....	5
1.5 Avgränsningar.....	5
1.6 Disposition	6
2 Metod & Material.....	7
2.1 Metod.....	7
2.2 Material	7
3 Historia	8
3.1 Under Kalla kriget.....	8
3.2 Efter kalla kriget.....	10
4 Teorier	13
4.1 Realismen	13
4.1.1 Analys: Realismen.....	18
4.2 Liberalism.....	19
4.2.1 Analys: Liberalismen	22
5. Diskussion/Sammanfattning	25
6. Referenser	27

“*[T]hat is, the dispute over NATO’s core purpose reflects the much deeper trend that, since the collapse of the Soviet Union, the alliance has been increasingly shaped by ‘centrifugal dynamics’ (Canuel 2009: 85). When the old existential threat disappeared, NATO allies individually reassessed their core strategic interests. More often than not, these interests differed quite substantially, and NATO’s roles and purpose became subject of interpretation.*” (Noetzel & Schreer, 2012).

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Den militärt orienterade organisationen Nato sättes ett fåtal år efter att andra världskriget slutat, närmare bestämt år 1949, och innebar på många sätt och vis startskottet för det, möjligtvis, oundvikliga kalla kriget. Organisationen var, och är än idag, ett exempel på ett transnationellt samarbete mellan ett flertal olika suveräna stater, som utgjordes av nationer inom Europa och Nordamerika, därav namnet North Atlantic Treaty Organization. Dessa stater inom den nordatlantiska regionen gick samman för att förhindra och stå enade mot en gemensam fiende och rival, Sovjetunionen vars maktposition man fruktade skulle växa sig starkare inom den internationella politiken och därigenom utgöra ett stort hot mot den egna staten. Grunden för samarbetet, eller avtalet, var simpelt: ett angrepp mot ett medlemsland, är ett angrepp mot Nato och samtliga medlemmar är obligatoriska att bistå med assistans. Men idag, med mer än tjugo år efter Sovjets fall och kalla krigets slut, finns ännu Nato kvar.

Detta ställer vi oss frågande till. Varför finns Nato kvar idag? Den huvudsakliga anledningen till att organisationen överhuvudtaget skapades har sedan länge försvunnit, men organisationen finns kvar. Det vi kan se är att syftet med samarbetet har förändrats, men hur har den förändrats?

1.2 Syfte och mål

Syftet med denna uppsats är att kartlägga Natos fortsatta existens i den internationella politiken.

Målet för oss med denna uppsats är att kunna ge en djupare inblick i varför en organisation som Nato kan överleva sitt egentliga och grundande syfte.

1.3 Frågeställning

Den frågeställning som ska ses som vår övergripande utgångspunkt formuleras som följer:

Varför finns Nato kvar idag?

Sedan tänker vi även fokusera på ytterligare en fråga, mest för att ytterligare kunna påvisa vår huvudsakliga frågeställning.

Hur har Nato förändrats? Hur såg Nato ut under kalla kriget, jämfört med hur det ser ut idag?

1.4 Tidigare forskning

När det gäller en undersökning som inriktar sig på ett område där organisationer som Nato finns och verkar, finns det en stor mängd information att tillgå, och på grund av Natos avtryck i historieböckerna och dess inverkan på dagens politiska situation och status finns det även många olika undersökningar som publicerats tidigare, vilket också var en av anledningarna till att vi har valt att rikta in oss på varför just Nato finns kvar i dagens internationella system och är en aktiv del utav den.

1.5 Avgränsningar

Då en uppsats som rör en så pass stor och utbredd organisation som Nato innehåller många olika relevanta och intressanta områden är vi tvungna att avgränsa vårt arbete något. Exempelvis skulle det varit högst intressant att gå in

djupare på de olika operationer Nato har gjort genom åren, både innan och efter kalla krigets slut. Syftet med detta skulle vara att se hur Nato har motiverat de olika operationerna, vilket blir högst intressant när det handlar om Natos aktioner efter Sovjets fall, till exempel interventionen i Balkankriget och Kosovo.

Även om en undersökning med dessa inslag hade varit högst intressant att genomföra, anser vi att det skulle ta upp allt för stor utrymme i uppsatsen, samtidigt som relevansen inte hade varit den mest precisa om vi hade gått djupare in på området som rör just detta.

1.6 Disposition

Vi väljer att lägga upp vår uppsats på ett sådant sätt att vi delar upp den i fyra olika delar som behandlar diverse olika områden som är väsentliga för vilket sorts resultat och slutsats som vi vill framställa och presentera i denna uppsats. I uppsatsens första och följande del eller kapitel går vi in på grunden av vårt arbete, det vill säga vilken slags metod vi har använt oss av och vad för material och källor som förekommer i undersökningen. I uppsatsen andra del börjar den mer konkreta delen av undersökningen där vi presenterar organisationen ur ett historiskt perspektiv. Även här utgår vi från en uppdelning. Genom arbetet utgår vi från att Nato har förändrats när man jämför organisationen före och efter kalla krigets slut, därav behandlar vi dessa som två analysenheter. Därefter kommer vi att redogöra och analysera två av de stora teoretiska perspektiven inom den internationella politiken: Realismen och Liberalismen. Detta gör vi för att kunna hitta olika anledningar för Nato existens i dagens internationella politik. Till sist avslutar vi med diskussion där vi genomför en kortare jämförelse och för att sedan avsluta med en diskussion om vilken den främsta anledningen till varför Nato finns kvar idag och vilken teori som håller svaret.

2 Metod & Material

2.1 Metod

Fallstudien är utformad på så sätt att vi studerar organisationen Nato och vi använder oss av två analysenheter då vi jämför hur Nato såg ut och verkade under kalla kriget, och hur Nato ser ut och verkar i dagens internationella system, detta gör vi för att enklare kunna dra slutsatser om orsak och verkan, då de två analysenheterna möjliggör en jämförelse inom samma kontext. De två analysenheterna är tidsbaserade, då vi kommer att jämföra Nato före och efter kalla krigets slut.

För att kunna framställa våra teorier och resultat lägger vi fram en fallstudie av en förklarande karaktär. Det ursprungliga syftet med organisationen om att skydda sig mot Sovjet finns inte kvar och teorierna liberalismen och realismen har tidigare försökt förutsäga Natos framtid efter Sovjets fall. Denna studie ska få fram den teorin som passar bäst med hur Nato har utvecklats till idag.

Studien är teoriprovande eftersom vi har två teorier bestående av Realismen och Liberalismen som ska provas på empiriskt material om Nato för att förklara dess utveckling och anledning till varför organisationen finns kvar idag.

2.2 Material

När det gäller vilket material och vilka källor som vi använder oss av genom uppsatsen är det främst sekundärt material som vi har utgått från. Utöver kurslitteraturen använder vi också oss av diverse olika vetenskapliga undersökningar och forskningsarbeten inom relevanta områden, det vill säga där författarna är kända teoretiker inom realismen och liberalismen, men även andra texter som berör endast Nato som organisation.

Vidare har vi också använt oss av primärt material. Detta handlar främst om information om Nato som vi har tagit från organisationens egen hemsida när det gäller källor och information till Natos historia.

3 Historia

Den 4 april 1949, Washington DC. Datumet är inristat i historieböckerna som startskottet för det transnationella samarbetet North Atlantic Treaty Organization, mer känt som Nato. Som namnet antyder utgör medlemsländerna inom samarbetet av länder inom den nordatlantiska regionen, det vill säga stater och länder inom Europa och Nordamerika. Idag är samarbetet utsträckt över 28 länder som i huvudsak återfinns i Västeuropa, även om allt fler länder från de östra delarna av kontinenten också utgör en del av samarbetet. Men när samarbetet inleddes bestod Nato av mindre än hälften av dagens medlemsländer, nämligen 12 stater ingick i avtalet (Nato, 2012).

Hur kommer det sig då att dessa 12 länder gick samman och skapade detta politiska och militära samarbete? Avtalet grundar sig i ett liknade samarbete som såg sitt dagsljus året innan Nato-avtalet slöts, det vill säga under 1948. Samarbetet gick under namnet Brysselpakten och innefattade fem av de ursprungliga medlemmarna av Nato från Västeuropa: Frankrike, Luxemburg, Nederländerna, Storbritannien och Belgien. Syftet med Brysselpakten var tämligen simpel, nämligen att öka den kollektiva säkerheten bland medlemmarna för att på så sätt komprimera hotet från Östtyskland. Dock skulle det visa sig att DDR inte var det stora hotet i frågan utan Sovjetunionen, som visade sig vara en allt för stark fiende, oavsett att man bestod av fem starka länder i Europa. Därför låg det i Brysselpaktens medlemmars intresse att man utökade pakten, eller avtalet, med ytterligare medlemsländer som kunde stärka den kollektiva säkerheten. Svaret blev att inkludera Nordamerika i ett militärt samarbete, och på så vis anslöt sig USA och Kanada till ett samarbete med de ursprungliga medlemmarna av brysselpakten (Nato, 2012).

Detta gjorde att man beslöt sig för att skapa ett nytt samarbete under ett nytt namn. Efter att andra länder inom Europa, som Italien, Portugal och nordiska länder som Norge, Danmark och Island, bildades Nato.

3.1 Under Kalla kriget

Startskottet för Nato och organisationens första militära operation kommer året efter att man har sjösatt avtalet. I samband med att Koreakriget startades 1950

fick även Nato upp ögonen för att de olika kommunistiska staterna samarbetade och gärna främjade varandra och som också skulle resultera i en expansion av Sovjetunionen, vilket innebar att Nato kände sig illa tvungna att öka den egna säkerheten inom Europas gränser.

Det som följde var att Nato försökte att förstärka den egna säkerheten inom Europa, och detta via att stärka sjögränser, främst i norra Europa med Norge som utgångspunkt. Detta skulle resultera i att anfall genom ubåtar och flyg från Sovjet skulle decimeras i slagkraft mot Nato och dess medlemsländer.

Därefter valde allt fler länder att gå med i alliansen. Turkiet tillsammans med Grekland, men framför allt inkluderades Västtyskland in i Nato, vilket sågs som en strategiskt viktig milstolpe som skulle visa sig vital vid en invasion från Sovjet (Nato, 2012). Men en av de större och allvarligaste konsekvenserna av att Nato växte i medlemsantal och att Västtyskland hade anslutit sig var att Sovjetunionen hade insett allvaret i att de rivaliserade länderna hade börjat organisera sig mot USSR. Tidigare, under 1954, hade Sovjet själva erbjudit sig att gå med i Nato organisationen med syftet att bevara fredssituationen i Europa, men förslaget röstades ner av Nato själva, då man hade misstankar om att Sovjet hade planer på att försvaga alliansen (Nato, 2012). Detta gjorde att Sovjet själva konstruerade ett samarbete och en allians. Tillsammans med stater från Östeuropa, så som Ungern, Tjeckoslovakien och Östtyskland (med flera), skapade man Warszawapakten, vilket innebar att Europa hade delats i två; Nato i väst, Warszawapakten i öst.

Dock har organisation skakats av interna intriger. Främst handlar det om Frankrike då dem under 60-talet framförde klagomål gällande orättvist fördelat inflytande inom Nato. Fransmännen menade USA hade tagit en alldeles för stor roll inom organisationen, vilket även främjade Storbritannien på grund av deras goda relation till USA. Dock skedde inte den förändring som Frankrike hade förespråkade, och man valde att dra sig bakåt i organisationen genom att minska sin inblandning i diverse olika operationer som Nato vid tidpunkten genomförde.

3.2 Efter kalla kriget

I Mearsheimers text "Back to the Future: Instability in Europe after the Cold War" som är skriven innan Kalla Krigets slut bedömer han hur framtiden i Europa ser ut. Det finns en tro om att fred kommer att råda i Europa och att framtiden ser fredlig och optimistiskt ut. Bland annat de liberalistiska idéerna om att ekonomins framsteg kommer att främja fred och goda relationer. Demokratien kommer att växa inom staterna i Europa, speciellt i Östeuropa, och demokratier krigar inte mot varandra i teorin. Länderna som har varit involverade eller observerat konflikterna det senaste århundradet inser priset utav krig och kommer i framtiden, tror man, naturligt att försöka undvika krig till varje pris (Mearsheimer, 1990). Detta ifrågasätter realisten Mearsheimer i sin text, som ser helt annorlunda på saken.

När Sovjet drar sig tillbaka från Östeuropa och hotet inte finns kvar enligt Nato-medlemmarna och resterande delarna utav Europa så kommer Natos syfte att försvinna och kommer att upplösas (även om de finns kvar på pappret). Eftersom allianserna försvinner så kommer det råda multipolaritet i Europa. Liberalisternas resonemang om framtiden i Europa efter Kalla Kriget har lagts fram och realisten Mearsheimers bedömer både deras resonemang och presenterar sitt eget resonemang (Mearsheimer, 1990).

Bipolaritet inom den internationella arenan är stabilare än multipolaritet och tenderar att reducera risken för krig. Detta eftersom det först och främst är ett mindre antal som är involverade i den politiska konflikten (åtminstone när det gäller att vara involverad och att ha inflytande). De mindre staterna blir avskräckta från att försöka uppnå makt inom den internationella arenan. Man går inte in i konflikt eller krig med en stat som antingen är för stark eller om det inte finns någon vinning utav det. Rädsla för konsekvenser blir alltså betydande för hur stater agerar och om två stater har ömsesidig möjlighet till krig så hamnar man i ett läge där man fruktar konsekvenserna i en eskalerande konflikt. Och eftersom denna rädsla existerar så stärker detta sannolikheten för fredshandlingar (Mearsheimer, 1990).

Natos möte i Lissabon är oerhört relevant för att se vart organisationen befinner sig idag och vad deras mål är. Allt med tiden som gått så har man nu börjat tänka och fokusera utanför de områden som Nato tidigare varit

engagerade i. Tidigare har det varit en organisation som försvarade medlemmarna mot hot inom det Euro-Atlantiska området. Man har även reglerat det till ett allt mer flexibelt Nato för medlemmarna när det gäller målen. En medlemsstat behöver inte delta om denna inte vill och har därmed friare valmöjlighet (Noetzel & Schreer, 2012)

Nato letar efter nya hot och mål för att hantera dessa utanför det Euro-Atlantiska området. Nya säkerhetsrisker står framför Nato nu så som terrorism, cyber-attacker och störningar vid energileveranser (Noetzel & Schreer, 2012). Dock har det visat sig att vara svårt att få fram konsensus och ett avtal mellan medlemmarna. Hur skulle man få fram ett avtal som alla stater hade intresse att delta i? Det handlar primärt om att försvara sig inom sin region och att hantera globala problem samtidigt. Nu när Sovjethotet inte finns kvar så ändras intresset om att ha en allians i försvarssyfte i den Euro-Atlantiska regionen. Intresset är inte lika stort som tidigare och frågan blev då hur man skulle utvecklas som global aktör (Noetzel & Schreer, 2012).

I artikeln "More flexible, less coherent: Nato after Lisbon" finns det ett specifikt citat att hämta (se sida X) (Noetzel & Schreer, 2012), där man behandlar Natos framtid. Det som är viktigt med detta citat är att det på ett direkt sätt presenterar den ändring som NATO måste gå igenom för att fortfarande hålla samman som organisation. Därmed var Lissabon väldigt avgörande inte bara för hur NATO som organisation skulle se ut i framtiden, utan även om den skulle hålla samman.

Säkerhet och kontroll på internationell nivå var det man stod inför framöver. Natos syfte liknar det tidigare, nämligen att främja säkerhet för Nato-medlemsstaterna, fast denna gång utanför deras egen region (Noetzel & Schreer, 2012).

Under föredraget argumenterade man att alliansens säkerhet går först och att konflikter och instabilitet utanför den Euro-Atlantiska regionen står för de största hoten idag. Därför så borde organisationen bekämpa potentiella hot där de finns idag (Noetzel & Schreer, 2012).

”It is probably the most honest confession at the level of strategic document that NATO today is a military organization which will increasingly have to rely on informal operative arrangements when it comes to actual deployments – even at the price of decreased cohesion and agility.” (Noetzel & Schreer, 2012).

USA har stort inflytande i Nato med varierande partners och utnyttjar samarbetet för sitt intresse (Edström, Matlary, & Petersson, 2011). Alltså måste en ändring i syftet ha gjorts.

“[...] the use of partnerships ‘as a tool for managing the international security environment’ has been central in US policy since the end of the Cold War..” (Edström m.fl. 2011, s.13).

“The Soviet Union is the only superpower that can seriously threaten to overrun Europe; it is the Soviet threat that provides the glue that holds NATO together. Take away that offensive threat and the United States is likely to abandon the Continent, whereupon the defensive alliance it has headed for forty years may disintegrate.” (Mearsheimer, 1990, s. 52).

4 Teorier

4.1 Realismen

Realismens logik är en av de teorier vi använder oss utav för att förstå Natos historia. Realismen tar hänsyn till de andra teoriernas mål, men oberoende på om målet är moraliska, ekonomiska osv. så strävar man efter makt, antingen politisk makt eller makt över andra individer där den väsentliga skillnaden är våld, i slutändan i vilket fall. Detta maktsträvande skapar per automatik inom den internationella arenan relationer där de rationella aktörerna som utövar makt kommer i konflikt eller i samverkan. Maktsträvandet gör så att aktörerna konstant påverkar varandra psykologiskt. Det kan röra sig om att man är rädd för att hamna i en svag position som nation, att man har förväntningar och önsknings om fördelar eller att man helt enkelt har respekt från andra parter så som aktörer och institutioner. Realismen anser att stater, oavsett mål, går efter maktsträvan och därmed uppstår en maktkamp där aktörer kan få sin vilja igenom genom den psykologiska pressen som kan sättas på andra. Man kan exempelvis influera aktörer (eller stater) så att man reducerar andra aktörers politiska makt genom tvång eller försöka nå en likställd politisk makt genom hot och övertygelse. Strävandet efter makt är det utmärkande verktyget inom internationell politik för realismen (Morgenthau, 2011 {1948}).

Man brukar också tala om realismen som en teori som ser det internationella systemet som ett anarkiskt sådant. Dock är detta en vag förklaring av det hela för att förklara den stora innebörden av hur internationella systemet ser ut. John Mearsheimer förklarar det internationella systemet allt mer ingående i sin text "Anarchy and the Struggle for Power". Det första antagandet är att det inte finns någon högre makt än staten, med andra ord inget högre bestämmande organ över regeringen. Andra antagandet är att stormakter har tillgång till militärmakt vilket det är något som gör dem till en stormakt. Det tredje antagandet innebär att man inte är säker på vad andra staters intentioner är. Man kan aldrig vara säker på hur staters värderingar och tolkningar är utav det som händer i världen och därmed så är det internationella systemet allt mer osäkert, vilket ger oss en rimlig grund till det fjärde antagandet som handlar om staters överlevnad. Det viktigaste för en stat är dess överlevnad. Man vill trots

allt inte som stat förlora sin suveräna position. Statens politiska makt och territoriella integritet är de primära faktorerna en stat strävar efter för överlevnaden i detta internationella system. Det femte antagandet går väl ihop med överlevnadskonceptet, det handlar om att aktörer agerar rationellt. Staterna agerar försiktigt medvetande om att deras beteende påverkar de andra staterna och att de andra staterna har egna preferenser.

Anledningen till att man påstår att det råder internationell anarki kan förklaras med olika resonemang som vi kan få fram utifrån de fem antagandena. Så med andra ord: om man antar att det är så som de fem antagandena är så kan man också utveckla resonemang kring det hela. Exempelvis så finns det ingen suveränitet över staten, därmed så är det inte helt fel att anta att även om man har goda relationer så kan man inte alltid förlita sig på andra staters stöd och hjälp eftersom det möjligtvis inte ligger inom andra staters intresse (Mearsheimer, 2011 {2001}).

Realismen anser att staten är och måste vara egoistisk för att överleva på den internationella arenan. Self-help, att stater klarar sig ensamma, är realismens syn på det enda säkra sätt att överleva eftersom det lönar sig att vara egoistisk. Det finns säkerligen fredliga intentioner hos alla stater, och Immanuel Kant förklarar att:

”[I]t is the desire of every state, or of its ruler, to arrive at a condition of perpetual peace by conquering the whole world, if that were possible” (London: Royal Institute of International Affairs, 1946, s. 40). Detta citat stämmer bra överens med de komplexa situationer som stater står inför. Stater är med i ett maktspel där alla stater strävar efter att vara den som har mest makt (Mearsheimer 2011, {2001} s. 32-33).

Säkerhetsdilemmat som är en stor grundsten i realismens logik går ihop med det som fjärde antagandet berättade för oss, att det viktigaste för en stat är dess överlevnad. Dilemmat lyder att alla stater strävar efter att maximera sin egen säkerhet. Och det leder till att man ökar sin säkerhet relativt till andra staters, vilket också innebär att de andra staterna hotas. Rädsla blir en huvudfaktor i politiken. Ju mer som står på spel ju större är trycket och rädslan, speciellt om en

spänd situation redan finns stater emellan. Och utifall att målet för en stat är att överleva och utifall att det inte finns allierade att vända sig till, som det sällan finns enligt realismen, även om man har goda relationer, så blir statens situation allt mer fylld av rädsla och staten blir allt mer misstänksam emot andra stater (Mearsheimer, 2011 {2001}).

Varje agerande en stat genomför gör de andra staterna nyfikna, misstänksamma eller till och med fientliga. Om en stat ökar sin makt så minskar en annans. Makten är relativ och alla strävar efter den. Det är bättre med för mycket makt än för lite. Säkerhetsdilemmat är helt enkelt det som hindrar stater mest från att ens försöka ha fred mellan varandra och därmed ser det i detta scenario inte ljus ut för världsfred. De som söker relativ makt försöker att få fördelar över andra stater och resonerar om hur mycket man själv tjänar på olika typer av ageranden och hur mycket de andra tjänar på det.

En hegemoni som är ute efter absolut makt är endast ute efter sitt eget intresse och agerar endast ut efter detta utan större intresse av rivalers vinst i det hela. Man hade kunnat se detta som att stater av instinkt tar varenda chans de har att få mer makt, och det gör de. Dock är de inte allt för hastiga med att agera eftersom de måste överväga alla staters, inklusive sin egen, resultat utav detta agerande både i korta och långa termer (Mearsheimer, 2011 {2001}).

Det som i denna uppsats kommer vara ytterst viktigt är att se hur teorierna behandlar tanken om att samarbeta. Realismen har hittills talat om hur viktigt det är att vara stark ensam och man kan få intrycket av att realismen inte alls tycker samarbete är ett möjligt alternativ. Det är dock fel. Realismen kan tänka sig samarbete så länge det betyder fördelar och vinst för den egna staten. Samarbetet kan innefatta absoluta likväl som relativa vinster. De relativa samarbetena är betydligt svårare än de absoluta, eftersom det relativa samarbetet kräver att man som stat är försiktig med att inte få för liten del utav kakan och inte blir bedragen. Rädslan för fusk och att bli bedragen i samarbetet är faktorer som leder till att man har en skeptisk attityd mot samarbete, inte bara för själva principen, utan framförallt eftersom den andra sidan får en ökad överlägsenhet utav det.

Det man oftast tänker är förutsättningarna för ett samarbete är en god relation, men för realismen är detta inte fallet. Även om det finns rivaler inom

den internationella arenan så betyder inte detta att de inte kan samarbeta. Det enda som krävs är att det finns ett incitament för båda parterna att påbörja ett samarbete (Mearsheimer, 2011 {2001}).

Men vi ska gå djupare in på realismens syn på samarbeten. En grundläggande uppfattning om hur realismens förklarar världen har lagts fram, nu är det dags att gå in på djupet. En typ av samarbete, som kommer lyftas fram, är institutioner. Morgenthau berättar att allianser kan ses som maktökning där man adderar andra staters makt med sin egen, eller som ett sätt att förhindra andra stater att uppnå makt. Rent taktiskt kan man alltså utnyttja detta (Morgenthau, 2011 {1967}). Märk väl att order utnyttja används då realismens världssyn (vilket kommer klargöras) inte är som andra teoriers och där kommer inte fred främjas och krig förhindras på det sätt som andra teorier skulle anta.

Mearsheimers beskriver i sin text "The False Promise of International Institutions" institutioner som ett regelverk som bygger upp riktlinjer till medlemsstater om hur de ska samarbeta och konkurrera med varandra. Det är inte organisationen i sig som styr över staten utan staten själv väljer att delta och staten själv är med och bestämmer dessa regler. En institution ska inte ses som någon typ av världsregering, utan tvärt om går staten med för det egna intresset. Stater använder sig ibland utav institutioner för olika ändamål, men som tidigare nämnts är det alltid det egna intresset som driver detta. Dessa intressen kan exempelvis vara relativa säkerhetssyften eller relativa vinster ekonomiskt. Realismen är väldigt tydliga här med att staten strävar efter makt och egenvinning (Mearsheimer, 2011 {1994}).

Liberalismen, menar Mearsheimer, försöker föra ett resonemang som inte är logiskt möjligt eftersom man försöker bortse från att stater strävar efter makt. Liberalismen förklarar idag mer hur man främjar ekonomiska vinster snarare än annat. De har tidigare exempelvis försökt resonera fram att ekonomiskt samarbete och institutioner ska främja fred och förhindra krig. Realismens resonemang lyder dock mer eller mindre att alla stater strävar efter makt och det enda sättet ekonomin går ihop med realismens idéer är att en stark ekonomi ger en stark militärmakt.

Realismen dömer inte stater från vad som är moraliskt gott eller ont. Det finns inga goda eller dåliga stater i termer av moral. Det finns bara stater med

mer eller mindre makt i vår värld där maktsträvan råder mellan stater. Fred uppnås inte bara för att en institutions lag säger att det ska göra det, speciellt inte om det ligger i statens intresse att bryta dessa lagar. Därför är det inte helt orimligt att anta att det just är de staterna med mest makt som skapar och justerar institutioner till deras egen fördel. NATO skapades i syftet för att hjälpa dess stater att försvara sig mot Sovjet under kalla kriget och för att förhindra ett nytt världskrig där USA var dess ledare som använde NATOs medlemmar just i dessa syften. Utan dessa syften så borde NATO enligt realismen antingen försvinna eller rekonstrueras. Det är alltså uteslutet att NATO kvarstår som samma institution efter Kalla Kriget (Mearsheimer, 2011 {1994}).

Mearsheimer berättar i sin text att:

”[T]here is, however, a downside for policymakers who rely on institutionalist theories: these theories do not accurately describe the world, hence policies based on them are bound to fail. The international system strongly shapes the behavior of states, limiting the amount of damage that false faith in institutional theories can cause” (Mearsheimer, 2011 [1994], s. 315).

Detta citat är utdraget just efter att Mearsheimer förklarat att det finns en uppfattning om institutioner som samarbetsfrämjande och har möjligheten att reducera maktkampen, främja fred och förhindra krig mellan stater. Denna uppfattning om institutioner är välkänt och som folk använder sig av idag. Men för realismen är denna syn otänkbar just eftersom den inte ger rätt bild av världen. Det är till och med så att det finns historiska händelser där institutioner inte har minskat maktkampen, främjat fred eller förhindrat krig över huvud taget där det har behövts och det funnits potential till det. Men det lyckades inte just eftersom världssynen är felaktig och institutionen kommer oundvikligen att misslyckas (Mearsheimer, 2011 {1994}).

Realismen har argument om varför stater inte agerar genom institutioner enligt det som kan tyckas vara det moraliska eller ekonomiskt rätta. Det kan exempelvis vara att det inte fanns någon vinst i det och därmed vill man inte som stat lägga ner resurser på något där det inte finns någon vinst över huvud taget.

Hade det funnits relativa vinster hade det möjligtvis motiverat stater att agera. Det hade dock kunnat vara så att stater inte agerar på grund av rädslan att bli bedragen i processen, eller få en försämrad maktposition utav de relativa vinsterna. Det finns dock inte någon högre makt än staten själv så det finns inget som kan tvinga en stat att agera heller (Mearsheimer, 2011 {1994}).

Realismen resonerar att stater kan tänka sig att ha samarbeten, dock så har de inte mycket hopp om större förändringar och följer inte något som inte står inom statens intresse (Mingst & Arreguín-Toft, 2010)

4.1.1 Analys: Realismen

Efter att Sovjethotet försvunnit är det nu utanför medlemsstaternas intresse att agera som en organisation för tillfället. Medlemsstater kommer framöver endast agera när det ligger inom deras intresse för dem att göra det. Nato-medlemmarna inser detta och gör Nato mer flexibelt så att medlemmarna stannar kvar i organisationen. Dock så försöker man hitta mål som ligger inom medlemsstaternas intressen, vilket man i detta fall försöker hitta inom den globala arenan. Mötet i Lissabon 2010 handlade om vad målen internationellt skulle vara och om denna utveckling inom den internationella arenan skulle fortsätta att utvecklas inom institutionen eller inte. För realismen handlade dock mötet om det fanns något kvar att få ut utav samarbetet. Man hade lika väl kunnat skapa nya organisationer för de intressen som staterna hade, men man valde att låta organisationen kvarstå med friare deltagarvillkor. Syftet med Nato är detsamma, man vill maximera sin säkerhet, dock så har Nato inte alls blivit en allt mer liberalistisk typ av organisation. Tvärt om så försöker man utöka sin makt och erövring för säkerhet och kontroll jorden runt, men stater kommer endast delta om det är inom deras intresse att göra så. De relativa vinsterna inom samarbetet kommer vara nyckeln till Natos överlevnad. Det måste finnas interna fördelar med att ha samarbetet för att de ska fortsätta samarbetet, vilket Nato inser och därmed ändrar sin organisation till en allt mer flexibel sådan för dess överlevnad.

4.2 Liberalism

När det gäller den liberala synen på det internationella systemet framgår det främst tre olika uppfattningar och tolkningar som berör just detta. Till en början menar det liberala synsättet att det internationella politiska systemet inte ska betraktas som en struktur, utan istället bör betraktas som en process. Tanken är som så att i systemet eller processen, om man så vill, finns det flertalet olika aktörer som alla utgör en del av det internationella systemet. Allt som oftast består dessa aktörer av gemena stater och nationer, men det ska även noteras att det kan handla om NGO's, samt IGO's som båda har fått allt större påverkan i det internationella systemet (Mingst & Arreguín-Toft, 2010). Det stora antalet aktörer i processen medför att det även finns ett stort överflöd av egna och nationella intressen, detta är något som i allra högsta grad definierar det liberala synsättet på det internationella systemet.

Liberaler väljer även att lägga stor vikt vid begreppet interdependens. Till skillnad från realismen, handlar internationell politik inte bara om den nationella säkerheten, utan liberalister menar att i takt med att systemet och processen har förändrats har även aktörernas egna intressen inom den internationella politiken förändrats (Mingst & Arreguín-Toft, 2010). Visst, säkerhetsfrågan är fortfarande en uttalad prioritet, men mer och mer fokus har lagts till ekonomiska och sociala frågor och intressen. Att dessa områden, ekonomi och sociala, fått allt mer utrymme har medfört att stater och andra aktörer samarbetar i större uträkning än tidigare, genom handel eller andra projekt över de nationella gränserna. Sådana aktioner skapar så kallad interdependens mellan länder och aktörer, och detta menas med att aktörer blir allt mer beroende av varandra – vilket leder till att man även blir allt mer känslig för andra aktörers agerande inom processen. Inom liberalismen och denna syn på systemet pekar man även på att militära krafter och aktioner kan se som nyttiga och användbara, men bara i vissa och fåtal fall (Mingst & Arreguín-Toft, 2010).

Inom liberalismen påtalar man även vikten av den ”demokratiska freden”: stater som främjar demokrati krigar inte med varandra. Dock menar liberala teoretiker som Michael W. Doyle att den demokratiska freden endast gäller relationen mellan liberala demokratier, och inte mellan demokratier och icke-

demokratier då genom åren vi har sett demokratier utkämpa många krig mot stater som kan klassificeras som icke-demokratier, exempelvis USA när det gäller Vietnam, Afghanistan och Irak. Doyle menar att demokratier har etablerat en fred – men freden sträcker sig endast till demokratier (Doyle, 2011).

Vidare finns det andra synsätt inom liberalismen, exempelvis trycker brittiska filosofer som Hedley Bull och Adam Watson på vikten av att det måste finnas en slags gemensam identitet inom det internationella systemet, för utan identiteten som generas av systemet, tillika processen, genom upprepade positiva interaktioner, skulle det inte finnas något internationellt samhälle (Mingst & Arreguín-Toft, 2010).

Under den sista punkten tar en mer neoliberal utgångspunkt. Här kan man se att neoliberaler delar vissa tankar från det realistiska perspektivet, varje fall när det handlar om tanken om att det internationella systemet faller sig anarkistiskt och att stater agerar efter sina egna nationella intressen. Men det som skiljer teorierna åt är synen på interaktioner stater emellan. Realister menar på att stater inte kan lita på vad varandras verkliga intentioner faktiskt är och kan därmed inte lita på en extern stat, medan neoliberaler ställer sig positiva till upprepade interaktioner mellan stater, då det främjar samarbete över de nationella gränserna. Men som neoliberal trycker man även på vikten av att det finns institutioner som kan begränsa spelplanen för de involverade staterna när det kommer till diverse olika transnationella samarbeten. Institutioner bidrar med regler för interaktioner ska utföras och gå till, som i sin tur hjälper med att reducera och exkludera fusk och liknade. Det man menar är att institutioner har möjligheten att kontrollera staters beteende, då stater själva inte fullt förstår vad de behöver utan att andra aktörer, som diverse olika institutioner, blir involverade (Mingst & Arreguín-Toft, 2010) (Hellmann & Wolf, 1993).

För att förklara hur stater och länder gynnas av att samarbeta och varför institutioner främjar just samarbete brukar liberalister ta sin utgångspunkt ur "Fångens dilemma" (engelska: Prisoner's dilemma). Teorin utgår från att två parter i ett samarbete har olika val. Antingen kan man ingå i samarbetet och följa de restriktioner man har kommit överens om, eller kan man i syftet att maximera sina egna intressen och därigenom "fuska" och lämna ens samarbetspartner med mindre i utbyte av samarbetet än en själv. Skulle dessutom båda parter tänka i

samma banor och vilja maximera sina intressen och försöka fuska till sig mer tillgångar skulle detta resultera i att båda parter går förlorande ur samarbetet (Mingst & Arreguín-Toft, 2010).

Problemet ligger i att parterna, som inom internationell politik främst utgörs av stater, måste komma överens om att man båda gynnas av att implementera en långsiktig lösning, det vill säga samarbetet i sig, än den kortsiktiga, det vill säga att fuska.

Därför är det viktigt att exkludera fuskandet ur Kooperation och samarbeten inom den internationella politiken. Neoliberal teoretiker menar att svaret ligger i internationella institutioner. För att se just institutioners betydelse och inverkan på samarbete inom internationell politik är frihandelsavtalet GATT ett bra exempel. Avtalet behandlar riktlinjer och diverse regler om hur samarbeten mellan olika länder inom handel kan utformas. Men då suveräna stater vill ansvara för sin egen anatomi och utformning är det allt som oftast omöjligt att etablera institutioner inom den internationella politiken som kan bestämma över den suveräna staten, därefter blir det nästintill omöjligt för institutioner att förhindra fusk genom auktoritet eller liknande (Keohane, After Hegemony, 2011 {1984}).

Istället menar liberaler att institutioner avskräcker stater från att fuska. Genom konsekvenser för fusk och regelöverträdelser för stater som inte följer institutionernas riktlinjer som gör fusk mer kostsamt än gynnsamt i längden för aktuella aktörer. För att kunna avskräcka stater från att fuska och bryta mot de uppsatta reglerna menar liberalister att det finns tre punkter som gör att stater följer vad som är avtalat. För det första handlar det om att man kommer att bli påkommen. För det andra skulle man fuska blir man direkt straffad. Till sist menar liberaler att framtida samarbeten riskeras att utebli samtidigt som att ens egen trovärdighet blir komprimerad vilket i sin tur innebär att andra samarbetspartners fuskar de också.

Syftet med dessa tre regler är enkelt, att skapa allt fler samarbeten över tid då om risken för fusk minskar, ökar antalet samarbeten samtidigt som behovet av att fuska försvinner då stater gynnas av samarbete ur ett långsiktigt perspektiv.

Ytterligare en aspekt som liberaler trycker på gällande internationella institutioner ligger i att stater blir allt mer öppna och information blir lättillgänglig för övriga stater vilket gör fusk och andra regelöverträdelser betydligt svårare att gömma undan för omvärlden och sina samarbetspartners, vilket ökar staters kapacitet till att avgöra och bedöma andra staters agerande, för att på så sätt förstå intentionen bakom aktionen (Keohane & Martin, 1995) (Mearsheimer, 2011 {1994}).

4.2.1 Analys: Liberalismen

I stor utsträckning behandlar liberalismen för och främst uppkomsten och existensen av ekonomiska transnationella samarbeten, och inte samarbeten och avtal som riktar in sig för säkerhet som exempelvis Nato. Men teoretiker inom främst neoliberalismen trycker starkt på att det är genom diverse olika institutioner som gör samarbeten möjligt, och detta gäller även för militärt organiserade organisationer som fokuserar på säkerhet. Det man inom liberalismen vill trycka på är att institutioner är väsentliga när det kommer till långvariga och fruktbara samarbeten.

När det kommer till liberalismens argument till varför och anledning till att Nato bildades och eller finns kvar i dagens internationella politik, ger perspektivet en alltmer gångbar teori till varför Nato finns kvar som en organisation idag, än att varför avtalet slöts till en första början.

Efter Sovjets fall som innebar slutet på det kalla kriget var Nato illa tvungen att förändra sin agenda för att kunna överleva och för att kunna fortsätta verka i den internationella politiken. Detta innebar att Nato gick från att vara en organisation som nästintill enbart verkade i ett regionalt område, det vill säga Västeuropa och Nordamerika som utgjorde Nordatlanten, till en organisation som verkar över hela världen där diverse olika potentiella hot mot medlemsstater uppstår. Denna förändring har gjort att en kontinent som Europa har fått en mindre betydelse när det gäller Natos operationer och istället har exempelvis Asien blivit alltjämt en dominerande spelplan för Nato och dess operationer.

Med detta i åtanke skulle det vara tydligt att Nato ännu verkar och opererar i medlemsstaternas intresse och inget annat. Från att ha gått från en organisation vars syfte var att skydda stater mot en gemensam fiende och rival, till en organisation som fortfarande verkar för att skydda stater mot yttre hot, men som nu vill förhindra uppkomsten av hot runt om i världen innan det skapas en stark fiende och en rivaliserande stat.

Detta skulle främst kategoriseras som en realistisk beskrivning till Natos utveckling efter Sovjets fall. Men skulle man återigen slå ett öga på organisationens förändring från ett mer liberalistiskt perspektiv skulle den institutionella aspekten väga tungt. Efter kalla krigets har Nato genom gått en rad olika förändringar som inneburit att institutionen Nato fått ännu mer utrymme och gjort att bland annat att organisationens generalsekreterare fått större ansvar och befogenheter.

I stor utsträckning behandlas för och främst nyare teorier rörande liberalism och realism i uppsatsen, då det är de som ger en mer tydlig bild på verkligheten. När det gäller realismen och Nato är säkerhetsdilemmat en återkommande teori som oftast används för att beskriva det anarkistiska systemet och dess uppbyggnad och hur stater agerar i det. Enligt realister är detta något som aldrig kommer att förändras, staters beteende kommer inte att ändras bland annat på grund av att stater endast har sina egna intressen att stå till svars för. Dock väljer neoliberalister att se situationen på ett annorlunda sätt. Man delar realismens tanke om att det internationella systemet är ett anarkistiskt sådant och att det medför problematik. Men till skillnad från realismen ser man en mer positiv lösning på säkerhetsdilemmat, och lösningen stavas till stor del institutioner.

I ett instabilt system som det i den internationella politiken bidrar diverse olika institutioner med kontrollera systemet. För att ta exemplet med säkerhetsdilemmat. En av de stora anledningarna till att dilemmat existerar är på grund av att, enligt framför allt realismen, dålig kommunikation mellan stater vilket i sin tur är en konsekvens av att stater inte litar på varandras motiv, vilket vi har varit inne på tidigare. Men med hjälp av institutioner kan man eliminera dessa problem. Inom neoliberalismen ser man generellt sett positivt på olika interaktioner mellan stater, men det är av vikt att institutioner finns närvarande

som kan i viss mån övervaka interaktionen, detta för att minimera risken för fusk.

Det finns dock ett problem gällande neoliberalismens teori rörande Nato och liknande samarbeten. Det man menar är att teorin aldrig riktigt har testats i samma utsträckning som bland annat realismens tankar. Det finns en mängd olika undersökningar som behandlar mer eller mindre institutioners fall.

Det är en något sällan universal uppfattning inom statsvetenskapen att man som forskare ska undanhålla sig att spekulera i framtiden, men det hindrar inte förekomsten av undersökningar vars fokus riktar sig just till framtidsprognoser. Detta har bland annat förekommit bland neorealister där man har diskuterat just Natos framtida existens, främst i samband med att det främsta hotet i form av Sovjetunionen var på väg att falla (Hellmann & Wolf, 1993). Det är främst två olika teoretiker som är framträdande inom området, John Mearsheimer och Stephen Walt, som båda menade på att utan en gemensam rival och ett gemensamt hot skulle inte Nato medlemmar fortsätta med ett militärt samarbete som Nato, utan istället gå sina skilda vägar. Men dessa två profetior har visat sig vara inexakta och felaktiga. Cirka 20 år efter Sovjetunionen och Warszawapaktens fall och Nato finns ännu kvar i den internationella politiken och är idag ännu en viktig del utav den. På så sätt är det svårt att se och hitta argument från det neorealistiska perspektivet som är gångbara med Nato i åtanke, alla fall om man ska gå efter tidiga resonemang gällande Natos existens i den internationella politiken.

Ett argument som skiljer neoliberalister och neorealister än mer grundar sig, föga förvånande, i institutioner. Till skillnad från realismens uppfattning, menar liberalister att stater inte alls strävar efter att behålla in självständighet, alla fall i den uträkningen att man inte motsätter sig att utgöra en del av något större, som exempelvis institutioner, utan faller är snarare det motsatta; stater har inget emot att ge upp en del av sin suveränitet om det skulle gynna det internationella samarbetet inom områden där man har gemensamma intressen (Hellmann & Wolf, 1993).

5. Diskussion/Sammanfattning

Natos system och syfte har gått igenom en stor förändring sen Kalla Krigets slut. Från det vi har använt oss av så presenterar båda teorierna, liberalismen och realismen, två rimliga resonemang för att förklara varför Nato fortfarande finns kvar som organisation idag.

Realismen anser att anledningen till att Nato existerar ännu idag beror på att det fortfarande finns hot utanför de Euro-Atlantiska gränserna och det finns ett gemensamt intresse av att försvara sig mot dessa. Medlemsstaterna utnyttjar Nato-samarbetet just i syftet för att öka sin egen säkerhet och agerar inom organisationen utifrån sina egna intressen. Eftersom Nato-medlemmarna inser hur intressena skiljer sig så ändrar man på Natos struktur för att hålla samarbetet vid liv. Samarbetet existerar därför enligt realismen endast på grund av att det fortfarande finns syfte att använda sig av det. Realismen ansåg sen tidigare att Nato antingen skulle upplösas eller ändra sin struktur, vilket visat sig riktigt.

Realismens förklaring på Natos fortsatta existens stämmer därför väl ihop med hur verkligheten ser ut. Stater har endast intresse av deras egna intressen. Staterna är fortfarande självständiga och lever i en värld där säkerhetsdilemmat råder, vilket både är argumentet till varför Nato finns och varför stater inte agerar inom organisationen om det inte är inom statens intresse att göra så. Så länge det finns intresse för stater att delta i Nato kommer de i framtiden fortsätta vara det i och med Natos nya flexibla struktur.

Liberalismen förutsåg mer eller mindre att samarbetet skulle fortsätta. En institution där gemensamma intressen finns leder till fortsatt samarbete för medlemsstaterna. Likväl som säkerhetsdilemmat och den internationella anarkin existerar för realismen förekommer tankarna även inom neoliberalismen. Men skillnaden mellan de båda perspektivens syn på dilemmat ligger i lösningen av problemet. Enligt neoliberalismen är institutioner den mest troliga lösningen, där staterna kan samarbeta för att minska misstankar, missuppfattningar och konflikter mellan staterna. Denna funktion menar liberalismen att institutioner som Nato ska uppfylla. Men till skillnad från realismen så tror liberalismen att samarbetet kommer att främja fred

medlemsstaterna emellan. Realismen anser att samarbetet endast finns på grund av de gemensamma intressena, medan liberalismen menar på att samarbetet främjar goda relationer mellan medlemsstaterna. Realisten Mearsheimer anser, som vi skrev tidigare, att samarbeten/institutioner som inte ser det internationella systemet på korrekt sätt kommer att misslyckas eftersom varje stat inom den internationella arenan i slutändan är ensam och kan inte, i realismens syn på världen, förlita sig någon annan än sig själv i en värld där säkerhetsdilemmat råder.

Från det vi har undersökt så finner båda teorierna incitament till fortsatt samarbete. Frågor som blivit aktuella för oss under skrivandets gång är exempelvis och som skulle kunna vara intressant för framtida undersökningar och studier

Främjar Nato-samarbetet fred och goda relationer mellan medlemsstaterna?

Är Nato-samarbetet hållbart?

Alternativt: Kommer det komma en dag då det inte finns gemensamma intressen längre? Och kommer samarbete i så fall att splittras?

6. Referenser

Doyle, M. W. (2011). Liberalism and world politics. i K. A. Mingst, & J. L. Snyder, *Essential Readings in World Politics* (ss. 50-82). New York: W. W. Norton & Company.

Edström, H., Matlary, J., & Petersson, M. (2011). NATO: The Power of Partnerships. *PALGRAVE MACMILLAN*, 13.

Hellmann, G., & Wolf, R. (1993). *Neorealism, neoliberal institutionalism and the future of NATO*. Hämtat från Academia.edu:
http://www.academia.edu/758600/Neorealism_neoliberal_institutionalism_and_the_future_of_NATO den 18 12 2012

Keohane, R. O. (2011 {1984}). After Hegemony. i K. A. Mingst, & J. L. Snyder, *Essential Readings in World Politics*. New York: W. W. Norton & Company.

Keohane, R. O., & Martin, L. L. (1995). The Promise of Institutional Theory. *International security*, 39-51. .

Mearsheimer, J. J. (2011 {2001}). Anarchy and the Struggle for Power. i K. A. Mingst, & J. L. Snyder, *Essential Readings in World Politics* (ss. 31-49). New York: W. W. Norton & Company.

Mearsheimer, J. J. (1990). Back to the Future: Instability in Europe after the Cold War. *The MIT Press*, 1-22, 52.

Mearsheimer, J. J. (2011 {1994}). The False Promise of International Institutions. i K. A. Mingst, & J. L. Snyder, *Essential Readings in World Politics* (ss. 308-319). New York: W. W. Norton & Company.

Mingst, K. A., & Arreguín-Toft, I. M. (2010). *Essentials of International Relations*. New York: W. W. Norton & Company.

Mingst, K. A., & Snyder, J. L. (2011). *Essential Readings in World Politics*. New York: W. W. Norton & Company.

Morgenthau, H. J. (2011{1948}). A Realist Theory of International Politics. i K. A. Mingst, & J. L. Snyder, *Essential Readings in World Politics* (ss. 26-30). New York: W. W. Norton & Company.

Morgenthau, H. J. (2011 {1967}). The Balance of Power. i K. A. Mingst, & J. L. Snyder, *Essential Readings in World Politics* (ss. 99-104). New York: W. W. Norton & Company.

Nato. (2012). Hämtat från A short history of NATO:
<http://www.nato.int/history/nato-history.html> den 12 12 2012

Noetzel, T., & Schreer, B. (2012). More flexible, less coherent: NATO after Lisbon. *ROUTLEDGE JOURNALS, TAYLOR & FRANCIS LTD.* , 21-24, 31.